

Коваль Н.І., к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу
Вінницького національного аграрного університету,
Чорнобров О.В., магістр
Вінницького національного аграрного університету

СУТНІСТЬ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В умовах ринкової конкуренції ефективність діяльності стає вирішальною передумовою не лише розвитку, але і виживання підприємства. Тому суттєво зростає значення всіх факторів, які впливають на результативність виробництва.

У системі виробництва та економічних відносин центральне місце посідає людина. Вона визначає цілі та напрями розвитку виробництва, організовує його, виробляє товари й надає послуги для свого життя та розвитку. Тому ефективність економіки будь-якого суспільства насамперед визначається якістю наявних трудових ресурсів та способом їх використання у виробництві. В сучасних умовах роль людини у виробництві суттєво змінилася: людина є не тільки найважливішим елементом виробничого процесу на підприємстві, але й головним його стратегічним ресурсом. Вкладення в людські ресурси стають довгостроковим фактором конкурентоспроможності підприємства [5].

У сучасному світі не «гроші роблять гроші», а люди роблять гроші. Причому це торкається не лише окремо взяте підприємство, але і всю економічну систему в цілому.

Трудові ресурси підприємства – сукупність всіх його працівників, які здійснюють різноманітні виробничі та господарські функції. Однією із задач нинішнього стану соціально-економічного розвитку нашої країни є раціональне використання всіх наявних ресурсів, в тому числі і трудових.

Окремі теоретико-методологічні аспекти ефективності використання трудових ресурсів висвітлені у роботах таких вітчизняних і зарубіжних вчених,

як: С. О. Гудзінського, В. К. Горкавого, В. С. Дієсперова, М. І. Кісіль, І. І. Лукінова, Л. І. Михайлової, та ін.

Метою аналізу ефективності використання трудових ресурсів є визначення резервів, їх більш ефективного використання, а також обчислення резервів збільшення обсягу продукції внаслідок зростання ефективності праці на підприємстві.

Ефективність у широкому розумінні – це загальна результативність людської діяльності. Вона відображає співвідношення одержаного корисного результату та обсягу витрачених на це ресурсів. Таким чином, ефективність праці відображає співвідношення обсягу вироблених матеріальних або нематеріальних благ та кількості затраченої на це праці. Тобто, зростання ефективності праці означає збільшення обсягу вироблених благ при тих самих або менших витратах праці.

Основними показниками, які характеризують ефективність використання трудових ресурсів є дані про чисельність персоналу різних категорій і професій, його кваліфікацію й освітній рівень, про витрати робочого часу, кількість виробленої продукції чи виконаних робіт, а також дані про рух особового складу підприємства.[3]

Для аналізу використання трудових ресурсів застосовуються показники продуктивності. Продуктивність передбачає безперервність зусиль з адаптації економічної діяльності до постійних мінливих умов, застосовуючи нові теорії та методи. До основних показників продуктивності праці в аграрному виробництві відносять, наприклад, виробництво валової продукції на одного працівника, виручка від реалізації продукції на одного працівника, прибуток від реалізації на одного працівника чи на 1000 грн. середньорічної оплати праці. До непрямих показників можна віднести, наприклад, площаріллі в розрахунку на одного працівника підприємства; витрати праці в розрахунку на 1 га посівної площі зернових культур чи на 1 голову основного стада ВРХ.[4]

При аналізі забезпеченості підприємства робочою силою важливим є вивчення руху робочої сили. З цією метою розраховують коефіцієнти обороту

по прийому, вибуттю кадрів та коефіцієнт плинності кадрів. [3]

Наступним етапом аналізу використання трудових ресурсів є підрахунок виявлених резервів підвищення ефективності та розробка заходів щодо їх використання. Серед резервів ефективності трудових ресурсів доцільно виділити екстенсивні (ліквідацію понадпланових втрат робочого часу, усунення браку та відхилень від нормальних умов праці) та інтенсивні (забезпечення виконання норм виробітку усіма робітниками-відрядниками та здійснення нереалізованих організаційно-технічних заходів).

Для виявлення внутрішніх резервів можна застосовувати комп'ютерні технології, які забезпечують швидке отримання відповідної інформації. При цьому результатна інформація може подаватися у вигляді даних про невикористані резерви та способи їх мобілізації. За допомогою обчислювальної техніки керівники різних рівнів можуть здійснювати власний оперативний аналіз, вести реєстрацію найважливіших процесів, операцій та розрахунків, планувати відповідні заходи щодо покращення трудових показників.[2]

Заключним етапом аналізу ефективності використання трудових ресурсів і заробітної плати є зіставлення темпів зростання продуктивності праці і середньої заробітної плати та підрахунок резервів збільшення випуску продукції за рахунок підвищення ефективності використання трудових ресурсів.[1]

Отже, аналіз ефективності використання трудових ресурсів є надзвичайно важливим у організації ефективної роботи підприємства. Поставлені перед суб'єктами господарювання завдання, тісно пов'язані з правильною організацією та використанням трудового потенціалу. Таке поєднання має кількісний, якісний, часовий і просторовий аспекти і будується таким чином, щоб кадри знайшли застосування відповідно до своїх здібностей, а задачі підприємства виконувалися найбільш ефективно з точки зору строків, якості та обсягу виробництва при оптимальному використанні виробничих засобів у визначений відрізок робочого часу.

Підприємства повинні бути зацікавленими в якнайшвидшому усуненні

усіх недоліків в роботі працівників та використанні виявлених резервів, оскільки це дозволить підвищити ефективність праці, а це, у свою чергу, покращить результати діяльності підприємства. Таким чином, процес формування і використання трудового потенціалу потребує постійного аналізу на основі низки показників, що характеризують ефективність його використання, а отже, виявлення та запобігання негативних тенденцій та явищ, які поступово призводять до погіршення злагодженої діяльності підприємства.

Список літератури:

1. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів [Електронний ресурс] / **Сухова В.В.** // Режим доступу — http://rusnauka.com/14_NPRT_2010/Economics/66321.doc.htm
2. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів на підприємстві [Електронний ресурс] / **Кравченко М.А.** // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" // Режим доступу — <http://www.economy.nayka.com.ua/?Op=1&z=219>
3. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів на підприємстві [Електронний ресурс] / **Гусарова О.С.** // Управління розвитком. — 2013. — № 17. — С. 124-127. // Режим доступу - http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Uproz_2013_17_49.pdf
4. Використання трудових ресурсів в системі господарського механізму аграрних підприємств [Електронний ресурс] / **Рудика К.В.** // Наука й економіка. — 2013. — т. 2, Вип. 4. — С. 171-175. // Режим доступу - http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nie_2013_2_4_29.pdf
5. Аналіз трудових ресурсів [Електронний ресурс] // Режим доступу — <http://xreferat.ru/113/2775-1-anal-z-trudovih-resurs-v.html>